

TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014
PEDAGÓGUSKÉPZÉST SEGÍTŐ HÁLÓZATOK
TOVÁBBFEJLESZTÉSE A DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓBAN

Útmutató-javaslat

az osztatlan tanárképzést lezáró portfólió elkészítéséhez

Készítették:
Kucserka Zsófia
Szabó Veronika

A koncepció kidolgozásában
rész vettek:
Mrázik Julianna, Dévényi
Anna, Arató Ferenc, Huszár
Zsuzsanna

Pécs, 2015

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. A portfólió értelmezése	4
2.2. A kompetenciák	5
2.3. A reflexió	7
3. A portfólió elemei	9
3.1. A pályakép-reflexió	9
3.2. Az óraterv/modulterv	11
3.3. A szabadon választható dokumentumok	14
3.4. A portfólió mellékletei	17
4. Javaslat a portfólió megvédésére a záróvizsgán	18
5. Felhasznált irodalom	18
6. Mellékletek	19
6.1. A 8/2013 (I.30) EMMI rendelet 2. számú melléklete (A TANÁRI FELKÉSZÍTÉS KÖVETELMÉNYEI)	19
6.2. További ajánlott irodalom a portfólió elkészítéséhez	29
6.3. Óratervminták	32
6.3.1. PTE BTK NTI Nevelés- és Oktatáselméleti Tanszék által összeállított sablonok (Arató Ferenc fejlesztése 2011)	32
6.3.2. A pedagógus portfólióban használt óratervek	40
6.3.3. A Kritikai gondolkodás fejlesztése c. könyvben szereplő óraterv	42
6.3.4. Az Árkádia projektben használt óratervek (www.arkadia.pte.hu)	45
6.3.5. A testnevelés szakosok által használt óraterv mintával	47

1. Bevezetés

A dokumentum a TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” projekt keretében készült. Célunk, hogy az osztatlan tanárképzést lezáró portfólió elkészítésében és értékelésében segítsük mind a hallgatókat, mind az osztatlan tanárképzésben részt vevő kollégákat (a Neveléstudományi Intézet munkatársait, a szakmódszertant oktatókat, a gyakorlóiskolai vezetőtanárokat és a partneriskolában dolgozó tanárokat).

Az útmutató elkészítését szakmai párbeszéd előzte meg, valamint sor került az érintett oktatók véleményének felmérésére is egy online kérdőív segítségével. A megbeszélések alapján világossá vált, hogy a portfólióval kapcsolatban több ponton nincs egyetértés a karunkon oktató kollégák között. A legélesebb véleménykülönbségek a portfólió műfaji kérdése körül jelentek meg, míg a dokumentumok típusát és számát illetően meglepő konszenzust mutatott a kérdőív. Szintén nincs egyértelmű vagy közösen elfogadott értelmezése a kompetenciák kérdésének, és annak, hogyan lehetne a portfóliót valóban szakmaivá tenni.

Ez az útmutató olyan közös irányelveket és helyi értelmezési szempontokat fogalmaz meg, amelyek a jelenleg körvonalazódó ellentétes nézetek között segítik az átjárást. Az útmutató a tanári portfólió konszenzuális értelmezését célozza. A portfólió jellegéből adódóan alkalmas a különböző alternatív tanári nézetek felmutatására, ugyanakkor műfaja a tanári reflektivitás egyik kulcsmozzanatára épít: annak felismerésére, hogy minden lépés mögött szakmailag megalapozott, tudatos döntések állnak. Az útmutató tehát nem betartandó használati utasítás vagy receptkönyv, hanem a lehetőségek bemutatása, így az értelmezési keretek kibővítését, a kreatív gondolkodás kibontakozását is szolgálja.

2. A portfólió értelmezése

A *portfólió* szó eredeti jelentése 'dokumentum dosszié', 'szakértői dosszié' (Falus-Kimmel 2009), és az élet számos területén alkalmazták, mielőtt a modern pedagógiában teret nyert. Pedagógiai módszerként való alkalmazása a konstruktivista elképzeléshez illeszkedik, amelynek lényege, hogy az egyén maga konstruálja, alkotja meg a saját tudását (bővebben lásd Nahalka 1997). „Ennek a tudáskonstruáló kognitív folyamatnak az egyik fontos eszköze a portfólió”, mivel lehetőséget nyújt önálló tudások létrejöttének dokumentálására, az egyén fejlődésének nyomon követésére (Schüttler 2004). A tanárképzés végén megírandó portfólió tehát lehetőség a tanárjelöltek számára, hogy bemutassák a diplomás tanárrá váláshoz vezető egyéni útjukat.

A 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet szerint:

4.5. (...) a záróvizsga része a képzés során készült, a szakmai gyakorlatokat is bemutató és feldolgozó, a tanárjelölt felkészülését, saját fejlődését értékelő dokumentumgyűjtemény, portfólió, amely a tapasztalatok neveléstudományi szempontú, tudományos alaposságú bemutatása, elemzése és értékelése. Bizonyítja, hogy a hallgató képes önreflexióra, a képzés különböző területein elsajátított tudását integrálni és alkalmazni, a munkája szempontjából meghatározó tudományos, szakirodalmi eredményeket, továbbá a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.

A pedagógusok minősítési rendszeréhez kiadott tájékoztató felhívja a figyelmet arra, hogy a portfólió többféle céllal készülhet:

- **„Fejlesztési céllal:** a dokumentumokat áttekintve képet kapjunk készítőjének fejlődéséről egy vagy több területen, és meg tudjuk határozni, hogy milyen területen mit kell tennie a továbblépés érdekében.” (munkaportfólió)
- **„Értékelési céllal:** a dokumentumokat áttekintve képet kapjunk készítőjének kompetenciáiról. Az ilyen típusú e-portfólió nem mutatja be a fejlődési utat, csak a végállomást, azt, hogy készítője hol tart szakmai fejlődésében. Ennek megfelelően az értékelési céllal készült e-portfólió egy dokumentumválogatás, amely az egyes kompetenciák megfelelő szintű fejlettségét, vagyis a megfelelő sztemderdek elérését hivatott bizonyítani.” (értékelési portfólió)

http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez_v3.pdf

A fent idézett EMMI rendelet szövegéből nyilvánvaló, hogy bár a tanárjelöltek által leadandó portfólió elsősorban értékelési céllal készül, ugyanakkor nem igaz rá, hogy a végállomást mutatja csak, hiszen a tanárjelölt fejlődési folyamatát is dokumentálja, így mindkét típust magában foglalja. Fejlődési jellegéből adódik, hogy hosszú távú munkát igényel a hallgatótól, amely a képzés egészére kiterjed. Javasoljuk tehát, hogy minél korábban, tulajdonképpen már a képzés kezdetekor kezdje el készíteni a hallgató a portfólióját, azaz gyűjtögesse az általa készített dokumentumokat, és gondolja át, ezek megírása hogyan segítette elő a szakmai fejlődését. A kompetenciák figyelembe vételével érdemes célokat kitűzni, a célok

megvalósulását pedig a képzés egy-egy szakaszának végén (pl. a szemeszter vagy a tanév végén) átgondolni, ezeket a gondolatokat pedig rögzíteni. Javasoljuk, hogy az önértékelő esszéken kívül a tanárjelölt gyűjtögesse a tanártól vagy a többi hallgatótól kapott értékeléseket, visszajelzéseket is, hiszen ezek segítségével lesznek kompetenciái fejlesztésében.

Ahogy a Rapos Nóra- N. Kollár Katalin által szerkesztett honlap is írja:

„Sokak számára talán fölöslegesnek vagy időpocsékolásnak tűnik ez tevékenység, mégis, ha belegondolnak, hogy (...) a kompetenciákban elért fejlődésüket kell a képzés végén bizonyítani (...), akkor rájöhetnek, hogy a fejlődésükről való gondolkodásra és a rendszeres önértékelésre fordított idő szükséges, fontos és hasznos. A haszon első sorban abban jelentkezik, hogy a szakmai fejlődés aktuális szintjének tudatosítása segít abban, hogy a következő képzési szakaszban a választható feladatok közül olyat vállaljon, amely a szakmai fejlődéséhez aktuálisan leginkább szükséges. A portfólió szempontja tulajdonképp másodlagos, csak ennek a szakmai fejlődésnek a dokumentuma.”
(<http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/a-tanari-szak-zarasa63-oldal/az-ertekelesi-portfolio/hogyan-keszul-a-portfolio/>)

A portfólió-készítés előszobája tehát a dokumentumkészítés, majd ezt követi a megfelelő dokumentumok kiválogatása. Nem cél a lehető legjobban sikerült alkotások kiemelése, hiszen a fejlődést az tudja leginkább dokumentálni, aki kevésbé jól sikerült munkákat is prezentál, utólag reflektálva arra, mi volt benne a kifogásolható elem, mit lehetett volna másként csinálni. A portfólió tehát hasznos pedagógiai módszer, amelyet a tanárjelöltek tanítási gyakorlatuk során tanulóikkal is megismertethetnek, ezért mindenképpen ajánljuk a portfólióról szóló szakirodalom tanulmányozását már a képzés kezdetén. Az említett Falus-Kimmel (2009) monográfián kívül számos szakirodalom található az ajánlott irodalomlistában. Az említetteken túl ismerünk folyamat- és munkaalapú portfóliókat is (pl. Gardner 1996)

2.2. A kompetenciák

Ha a portfólió egyik célja, hogy a tanárjelölt dokumentálja kompetenciáinak meglétét, felmerül a kérdés, hogy melyek is a bemutatandó tanári kompetenciák. Nagy József (2007) így definiálja magát a fogalmat: „A kompetencia a személyiség motívum- és tudásrendszere; az aktivitás, a döntés és a kivitelezés egységes pszichikus feltétele, eszköze; a motívum és a tudás átfogó funkcionális komponensrendszere” (Nagy, 2007: 27). Az OECD-nek a kulcskompetenciák meghatározását célul tűző programja szerint (DeSeCO: Defining and Selecting Key Competencies 1997-2002), a *kompetencia* fogalmába beletartozik az ismeretek mobilizálásának képessége, egyéb kognitív és gyakorlati képességek, szociális és magatartási komponensek, valamint attitűdök, érzelmek és értékek. Hasonló kompetenciafogalmat használ az Európai Bizottság is, amely Crick Deakin (2008) alapján irányelveket fogalmazott meg a tanári kompetenciák fejlesztésének támogatására (http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/teachercomp_en.pdf).

Valójában nagyon nehéz pontosan, adott kontextus nélkül meghatározni, mi is az a kompetencia, ebben a köz- és felsőoktatás kutatói is egyetértenek (lásd pl. <http://www.ofi.hu/tudastar/kompetencia/kompetencia-ismeretek>). A legtöbb definícióban előfordul, hogy a kompetencia ismeretek, képességek és attitűdök egysége. Erre épít a Magyar Képesítési Keretrendszer is (MKKR), amelynek célja „az oktatás és a képzés különböző szintjeinek és formáinak egységes – az Európai Képesítési Keretrendszer elveivel megegyező és szerkezetével kompatibilis – rendszerbe foglalása, s ezáltal az egész életen át tartó tanulás gyakorlati megvalósításához szükséges feltételek megteremtése.” (http://www.oktatas.hu/LLL/kepesitesi_keretrendszer/mkkr/mkkr_celja) Az MKKR-rel való megismerkedést mindenképpen ajánljuk a tanárjelölteknek, hiszen saját szakmai illetve személyiségfejlődésükön túl tanulóik fejlesztését is érdemes az itt megfogalmazott, az európai sztenderdnek megfelelően kidolgozott rendszer alapján megtervezni.

Nem várjuk el azonban Nagy József, az OECD vagy az MKKR kompetencia-felfogásának visszatükrözését a portfólióban. Az ugyanis, hogy a kompetenciát nem könnyű meghatározni, együtt jár azzal, hogy a tanárjelöltnek joga van választani a kompetenciaértelmezések közül, megindokolva, miért éppen az a felfogás illeszkedik pedagógiai nézetrendszerébe. A választás és a döntés minden esetben felelősséggel jár, ezt jó már a képzés kezdetén tudatosítani.

Az általános kompetenciák meghatározásán kívül a szakspecifikus, így a tanári kompetenciák meghatározása sem egyértelmű, az elképzelések a folyton megújuló környezet hatására változnak, illetve a kutatási eredmények ismeretében finomodnak. Az, hogy pontosan mely kompetenciákat emelik ki egy-egy országban, kultúrafüggő is, érdekes nemzetközi összehasonlítást nyújt a kérdésről Falus (2011). A változás magyarországi viszonylatban is szembeötlő: míg az MA tanári képzés esetében 9, az osztatlan képzésben már csak 8 tanári kompetenciát különítenek el a Képzési és Kimeneti Követelményekben (vö. 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet és 8/2013 (I.30) EMMI rendelet). Ajánlott tehát a téma szakirodalmának beható és folyamatos tanulmányozása (lásd az ajánlott irodalmakat), valamint a törvényi szabályozás nyomán követése.

Az 6.1. mellékletben 6.1. A 8/2013 (I.30) EMMI rendelet 2. számú melléklete (*A TANÁRI FELKÉSZÍTÉS KÖVETELMÉNYEI*) anyagát ismertetjük részletesen, amely a tanári felkészítés követelményei között sorolja fel a 8 tanári kompetenciát. A tanárjelöltek akkor fejezhetik be a képzést, ha a táblázatban felsorolt ismeretekkel, képességekkel és attitűdökkel rendelkeznek. A portfólióban az összes kompetencia meglétét igazolni kell, de a tanárjelölt kiválaszthat néhányat, amely pályája szempontjából fontosnak tart, és amelyet részletesebben is tárgyal. A jól működő kompetenciák bemutatása mellett érdemes őszintén feltárni, mely kompetenciák szorulnak fejlesztésre, és leírni a jövőre vonatkozó fejlesztési terveket is. Azt, hogy mely portfólióelemek mely tanári kompetenciák meglétét igazolják, bármilyen módon szemléletessé teheti a szerző: táblázatban, folyamatábrán, fűrtábrán, listába sorolva stb. (azaz a táblázatos bemutatás nem elvárás). Ugyanakkor az egyes kompetenciák működését a jelöltnak indokolnia és értelmeznie kell.

Javasoljuk, hogy az EMMI rendeletben megjelenő kompetencia-leírásokat, az egyes képzési szakaszok (pl. tanévek) végén újra és újra vegye elő a tanárjelölt. Az itt szereplő kijelentéseket érdemes kérdéssé alakítani, és a rá adott választól függően megtervezni a következő szakasz teendőit. Pl.: Kijelentésként: „A végzett tanár tisztában van a szaktárgynak a tanulók személyiségfejlődésében betöltött szerepével, lehetőségeivel”. Az átalakított kérdés: „Tisztában vagyok azzal, hogy a saját tárgyam milyen lehetőségeket ad a személyiségfejlesztésre?” A tanárjelölt a kérdések mentén tudatosan fedezheti fel már meglévő, illetve fejlesztésre szoruló kompetenciáit, és saját fejlesztési tervet készíthet (Ehhez a folyamathoz segítség lehet pl. Kotschy 2011).

Nagyon lényeges a tanári és a tanulói kompetenciák szétválasztása. Az autonómia és felelősség például mind a tanárt, mind a tanulót jellemezheti. A tanárjelölt a portfólióban elsősorban saját fejlődéséről számol be, de ez nyilvánvalóan magában foglalja annak bemutatását, hogy tanulói hogyan fejlődtek a gyakorlat során. Tehát például a tanárjelölt beszámol arról, hogy amikor szakmai kérdéseket tárgyaltak meg a munkaközösségben, felelősen vállalta véleményét egy vitatott szaktárgyi kérdésben. Ezzel saját 8. kompetenciáját igazolja. Amikor pedig azt elemzi, hogy diákjait egy vita kapcsán arra bátorította, hogy nyíltan vállalják, és érvekkel alátámasztva indokolják saját véleményüket, diákjainak felelősségvállalást tanít, azaz tanulói személyiséget fejleszt (1. tanári kompetencia).

A portfólió minden elemében szerepelnie kell, milyen tanári kompetencia meglétét igazolja vele a szerző. Érdemes ezzel kezdeni a dokumentum prezentálását, de hogy pontosan hová helyezi el a szerző ezt az információt, saját döntése. A pusztán közlésen túl ezt indokolni kell, tehát a dokumentum konkrét helyeire utalva megmutatni a kompetencia működését, fejlődését. Ajánlott a tanári tevékenységeket úgy szervezni, hogy mind a tanár, mind a diák számára kompetenciafejlesztő legyen.

2.3. A reflexió

Az EMMI rendelet portfólió-meghatározásából nyilvánvaló, hogy a dokumentumgyűjtemény-jelleg mellett a reflexiógyűjteményként értelmezett portfólió is megjelenik. Ez az elképzelés a szakirodalomban is egyre inkább jelen van (Mrázik 2014). Rapos Nóra, Kopp Erika és munkatársaik (é.n) szerint a tanárképzésben a „reflektív pedagógus” modellje máig domináns, ezt a pedagógiai modellt így jellemzik:

„A modell a pedagógus tevékenységét, szakmai fejlődését a reflexió elméleti keretei között határozza meg. A reflexiót körkörös folyamatként írja le, mely a tervezés, tevékenység, a tevékenység eredményeiről adatok gyűjtése, a tevékenység elemzése, értékelés és reflexió lépésein keresztül halad. Egy, a pedagógusképzés tanterveit angol nyelvterületen elemző vizsgálat szerint a 2000-es években e tantervek 75%-a a reflektív pedagógus elméletén alapult. A gyakorlat területén a modell mindmáig domináns. A pedagógusképzés gyakorlatában alkalmazott módszerek, tevékenységek, értékelési formák többsége a reflektivitást célozza: például az egyéni és csoportos megbeszélések, a reflektív napló, a portfólió”. (Rapos és Kopp é.n.

<http://www.ppk.elte.hu/wp-content/uploads/2015/04/Javaslat-az-osztatlan-tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9s-gyakorlati-rendszer%C3%A9nek-%C3%A1tgondol%C3%A1s%C3%A1ra-%C3%A9s-a-jelenlegi-gyakorlatok-alapelveinek-%C3%A9s-funkci%C3%B3inak-meghat%C3%A1roz%C3%A1s%C3%A1ra.pdf>

Szivák Judit, akinek reflexióról írott könyvét nagyon ajánljuk, így határozza meg a fogalmat: reflexión „a pedagógiai tevékenységet folyamatosan és tudatosan elemző gondolkodást és gyakorlatot értünk, mely biztosítja az oktató-nevelő tevékenység folyamatos önellenőrzését és ezen alapuló fejlesztését” (Szivák 2010: 9). A portfólió esetében a reflexió megmutatja az olvasó számára a tanárjelölt gondolkodásmódját, azaz, hogy mit, milyen célból, milyen megfontolások alapján tesz. Ez az önelemzés a szakmai fejlődést szolgálja.

A tanári pályamodell portfólió-rendszeréhez készített útmutatóban kiemelik:

„(...) A reflexió alapvetően három részre tagolódhat:

1. Leírás: a pedagógiai helyzet ismertetése, ha ez már a dokumentumban megtörtént, csak utalás a dokumentum megfelelő pontjaira.
2. Elemzés/érvelés: annak indoklása, hogy miért tesszük azt, amit teszünk, és miért választjuk azt a megoldást adott helyzetben, amelyet választunk. (A cselekvés előtti reflexió.)
3. Önértékelés: mérlegelnünk kell, hogy milyen következményekkel jártak cselekedeteink az érdekelt felekre, leginkább a tanulókra és önmagunkra nézve, és mit kellene esetleg változtatni a gyakorlatunkon. (A cselekvés utáni reflexió.)

Például: 1. Leírás: a pedagógiai helyzet leírása, pl. óraterv/foglalkozásterv, milyen csoportnak, milyen anyagrészből, milyen célokkal. 2. Elemzés/érvelés: a dokumentum interpretálása, például az óratervhez/foglalkozástervhez kapcsolódó döntések magyarázata, alátámasztása. 3. Önértékelés: az óra/foglalkozás megtartása után a tervezés sikerességének, az óra/foglalkozás eredményességének értékelése, a tanulságok levonása.”

(http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf)

A tanárképzést záró portfólióban a pályakép reflexión kívül (amely önmagában reflektív írás) minden dokumentumhoz tartozik reflexió. A reflexió kerülhet a dokumentum elé, mintegy összefoglalásként; a dokumentum után záró, továbblépő gondolatként; de a dokumentumba beágyazva is. A dokumentumok és a hozzájuk tartozó reflexiók együttesen alkotják a portfólió egyes elemeit. Ajánljuk a kettéosztott napló technikát, amellyel a reflexió közvetlenül a dokumentumba kerül, de ez pusztán javaslat. A tanárjelöltet arra buzdítjuk, hogy az adott célhoz alakítsa a legadekvátabb formát minden esetben!

A szakmai viták összebékítése céljából azt javasoljuk, hogy a dokumentum és a reflexió azonos súllyal szerepeljen a portfólióban. Óva intünk azonban mindenkit attól, hogy ezt mereven értelmezze: nem kell a dokumentummal azonos terjedelemben megírni a reflexiót! Csupán azt érdemes tudatosítani, hogy a produktum (dokumentum) mellett legalább olyan fontos az elkészítését megelőző utak (a célok, tervek, elgondolások), a megvalósulást értékelő (ön)kritikák és a továbblépést célzó tervek ismertetése is, és ezek együttesen alkotják a portfólióelemet.

3. A portfólió elemei

A portfólió 5 elemből áll, amelyek közül kettő kötelező, a többi szabadon választható.

A két kötelező elem:

- A pályakép reflexió
- A óraterv/modulterv
- A három szabadon választható elem műfajára vonatkozóan nincsen megkötés, erről bővebben lásd a 3.3. A szabadon választható dokumentumok) c. alfejezetet.

A PTE jelenleg hatályos Tanulmányi és Vizsgaszabályzata szerint a portfólió terjedelme „60-80000 karakter, amely nem foglalja magában a tartalomjegyzéket, a bibliográfiát, az illusztráció értékű ábrákat, illetve a képeket.” (12. számú melléklet, 12. § (6))

3.1. A pályakép-reflexió

A portfólió első kötelező eleme a pályakép reflexió.

Célja

A pályakép reflexió célja, hogy a jelölt tudományos esszé formában számoljon be saját szakmaiságának alakulásáról tanári kompetenciáinak tükrében. A dokumentum egyszerre személyes (hiszen saját szakmai önarcképként és önéletrajzként is olvasható), de tudományos is, hiszen saját tanári kompetenciáinak alakulását a szakmai célok és nehézségek mentén kell értelmeznie tudományos keretben, az adott kérdések releváns szakirodalmainak vonatkozásában. A jelölt a pályakép reflexió részeként (azzal összefüggésben) mutatja be portfóliójának összeállítási szempontjait is.

Részei

A pályakép reflexió legfontosabb részeként a jelölt – elsősorban egyéni összefüggő gyakorlatára fókuszálva – bemutatja, hol tart saját tanári, szakmai identitásának formálásában és értelmezésében. Kitér arra, hogy a gyakorlatot megelőzően mi jellemezte a tanári szakmához való viszonyát és felkészültségét. Hogyan mérte fel saját erősségeit és fejlesztendő vagy hiányos kompetenciáit. Bemutatja, hogyan tervezte meg egyéves gyakorlatát, milyen szakmai célokkal kezdett neki a gyakorlatnak. Mely tanári kompetenciáit akarta fejleszteni és miért? Az egyéves összefüggő gyakorlat tapasztalatait szintén saját tanári kompetenciahálójában mutatja be és értékeli. Hogyan fejlődtek tanári kompetenciái a gyakorlat során? Milyen motivációk jellemezték tanári munkáját? Milyen tudatos tervezéssel segítette saját szakmai fejlődését? Végül a jelölt további szakmai célokat fogalmaz meg. Milyen pontokon látja szükségét további fejlődésnek, hol vannak még megoldatlan problémái? Bemutatja a jövőre vonatkozó terveit és elképzeléseit. A pályakép így egyszerre folyamatba ágyazott (honnan hová jutott el és mik a további tervei), reflektív (nemcsak bemutatja szakmai fejlődését, de értékeli, értelmezi is azt), és ugyanakkor portrészzerű, a szakmai identitás jelenlegi formáját és jellemzőit járja körbe.

A pályakép reflexióban a jelöltnek minden egyes tanári kompetenciára ki kell térni, és bizonyos mélységig elemeznie/értelmeznie kell azokat saját szakmai fejlődésének vonatkozásában. A kompetenciák bemutatásának az egy-egy mondaton („ezzel igazolom 3.

tanári kompetenciám meglétét”) túlmutató, valódi értelmezést kell adni, azaz a kompetencia komponenseire: az ismeretekre, képességekre, attitűdökre kell utalni. A pályakép reflexióban egy vázlatos áttekintést kérünk, az egyes portfólió elemekben pedig az adott kompetencia részletes elemzését. Jó, hogyha az egyes kompetenciák konkrét szituációhoz kapcsolódóan jelennek meg, és a jelölt az adott helyzetre vonatkozóan értelmezi tanári kompetenciájának működését vagy éppen hiányosságait.

Bár a portfólióban minden egyes tanári kompetenciát értelmezni kell a saját szakmaiság alakulásának viszonyában, de ezek közül a jelölt kiemelhet néhányat, és problémaközpontú elemzésben azokra bővebben is kitérhet. Elképzelhető például, hogy valaki az összefüggő gyakorlatán kifejezetten néhány számára problémásabb tanári kompetencia fejlesztésére összpontosít: ebben az esetben természetes, hogy ezek a fókuszba emelt kompetenciák jóval nagyobb hangsúlyt kapnak a pályakép reflexióban. Összefoglalva tehát: a pályakép reflexióban (és a portfólió egészében) ugyan minden egyes tanári kompetenciát igazolni és saját szakmai identitására vonatkoztatva értékelni kell, de nem szükséges mindegyiket azonos súllyal kezelni és azonos terjedelemben kifejteni.

A pályakép reflexió további feladata, hogy abban a jelölt indokolja portfóliójának összeállítási szempontjait, motivációit. Természetesen a portfólió akkor felel meg az elvárásoknak, hogyha a saját szakmaiság kompetenciafejlődése (a pályakép reflexió) szervesen és motiváltan kapcsolódik a portfólió többi részéhez. A portfólió egyes elemei úgy is tekinthetők, mint a szakmai identitás egyes vonásainak értelmező kifejtései, gyakorlatba ágyazott megjelenési formái. (Pl. Ha valaki a pályakép reflexióban sokat foglalkozott a 2. tanári kompetenciához való sajátos viszonyával, akkor jó, hogyha kifejezetten ehhez a kompetenciához tartozó dokumentumban szituációba és folyamatba helyezi, és úgy értelmezi ugyanezt.) Az összes elemnek együtt le kell fednie a teljes tanári kompetenciahálót, hiszen a jelöltnek igazolnia kell, hogy minden tanári kompetenciának birtokában van a szükséges és elvárható mértékben, de ezen túl az egyes portfólió elemek kirajzolják a jelölt sajátos szakmai erősségeit és gyengeségeit, és bemutatják, hogy a tudatos pálya-tervezés során mit kezd ezekkel. A portfólió összeállítási szempontjainak bemutatása során túl kell lépni az egyszerű felsoroláson. Minden egyes elem esetében indokolni kell, hogy a jelölt (tanári kompetenciahálójjával összefüggésben) miért ezt vagy azt a dokumentumot válogatta be portfóliójába. Az indoklásnak a szakmai önreflexió és önértékelés szerves részét kell képeznie, nem elégedhetünk meg egy motiválatlan dokumentum-listával.

Mivel a tanári kompetenciát személyes és szakmai tudáskomplexumként értelmezzük, amelynek a fejlődése, változása nem lezárható folyamat, ezért a portfólióban szerepelhetnek olyan dokumentumok is, amelyek nem az egyetemi képzéshez vagy az összefüggő gyakorlathoz kötöttek születtek. A kompetencia olyan összetett tudásforma (tudás – képesség – attitűd), amely evidensen nem egy intézményhez kötötteen fejlődik, hanem számos hatás és tanulási forma összetett tényezőinek hatására folyamatosan változik. A portfólió a jelölt személyes-szakmai kompetenciáinak reflektív bemutatása és folyamatba helyezése, nem pedig az intézmény bemutatása kell, hogy legyen. A portfólió fogalmából és a kompetencia

alapú tudás- és tanulásfelfogásból következik, hogy amennyiben indokolt, a jelölt más forrásból származó tudásáról és tapasztalatairól is beszámolhat a portfólió egy-egy elemében.

Értékelése

A pályakép reflexiótól semmiképpen nem azt várjuk el, hogy a tökéletesen felkészült, motivált és elhivatott tanár profilját rajzolja. Nem azt értékeljük, ha valaki az elvárásoknak megfelelően össze tudja szedni, hogy melyek az ideális tanár szakmai jegyei és vonásai. A pályakép reflexió sokkal inkább a hiteles szakmai önértékelés műfaja és terepe: azt értékeljük elsősorban, ha a jelölt reális képet ad önmagáról, ha pontosan megfogalmazza azokat a problémákat, amelyekkel gyakorlata során szembesült (akár sikerült azokat megoldania, akár – a próbálkozások ellenére – nem). A záróvizsga előtt álló tanár pályakezdő: így elvárásaink is a pályakezdővel szemben támasztható elvárások (a pályakezdőkre jellemző elvárásokat lásd pl. Kotschy 2011). Fontos hogy a jelölt jól lássa és pontosan tárja fel tanári kompetenciáinak tükrében saját erősségeit és fejlesztendő területeit. Mutassa be, hogyan tud erősségeire támaszkodni egyes problémák megoldása során. Mutassa be, hogy hiányosságainak kiküszöbölésére milyen (ön)fejlesztő terveket tud kidolgozni, hogyan tudja azokat megvalósítani (vagy ha nem, akkor miért nem). A tökéletes tanár hamis képe helyett a problémaközpontú és hiteles önelemzés és önreflexió várható el. A pályakép reflexióban nem azt kell a jelöltnek igazolnia, hogy mennyire elhivatott és sikeres tanár, hanem inkább azt bemutatni, hogy hol tart saját szakmaiságának alakulása. (Pl. Ha éppen teljesen hiányzik belőle mindenfajta motiváció, és a tanári pálya egyáltalán nem vonzza, ám ezt önértékelésében árnyaltan értelmezi és hitelesen reflektál rá, akkor maximálisan teljesíti az elvárt pályakép-reflexiót.)

Formája, műfaja

Mivel a pályakép reflexióban a jelölt saját szakmaiságának alakulását a tudományos (neveléstudományi és szaktudományi) diskurzusban elemzi és értelmezi, így elvárjuk, hogy mindezt megfelelő mennyiségű és releváns szakirodalmi háttér előtt és azzal összefüggésben tegye. A pályakép reflexió minden személyessége ellenére műfaját tekintve tudományos írásmű: mind nyelvi, stiláris, mind formai követelményeiben a tudományos írásműtől elvárt kritériumoknak kell megfelelnie. (Különösen a már komolyabb szakmai tapasztalattal rendelkező kollégáknak (pl. másoddiplomát adó képzésben) kell ügyelniük arra, hogy a pályakép reflexió ne pusztán egy bő lére eresztett, szubjektív visszaemlékezés legyen az eddigi tanári tevékenységekre.)

3.2. Az óraterv/modulterv

A portfólió második kötelező eleme a tanárjelölt által tervezett és megvalósított óra- vagy modul adott szempontok szerinti bemutatása és értelmező, értékelő reflektálása. A reflexió a tanári kompetenciák és a tanóra(k) neveléstudományi- és szaktudományos kontextusában történik. A megtartott tanóra(k) mindenképp az összefüggő tanítási gyakorlat részét kell, hogy képezzék(k).

Célja

Az óratervvvel/modultervvvel a jelölt elsősorban azt igazolja, hogy a tanári munka jelentős részét alkotó mindennapi tanórai oktatáshoz kapcsolódó feladatokat tudatosan és megfelelő szakmai szinten tudja ellátni. Az óratervről/modultervről és a megvalósított órá(k)ról való reflektív elemzés azt mutatja be, hogy a tanárjelölt mely szempontok figyelembe vételével, milyen tudatossággal tervezi munkáját. Hogyan reagál a tanítási szituációban adódó váratlan helyzetekre, hogyan oldja meg a tantermi problémákat, hogyan szervezi a tanulási folyamatot, hogyan használja ki a tanítási helyzet előnyeit és lehetőségeit; és végül hogyan értékeli a folyamatot, miként tapint rá a problémákra és a sikerült elemekre, hogyan fejlődnek saját tanári kompetenciái a tudatos reflektálás során. Az óraterv értelmező-értékelő bemutatása természetesen szintén a tanári kompetencia-háló előterében jelenjen meg: a jelöltnek az óra tervezésével, szervezésével és az arra való reflektálás során igazolnia kell a tanári munkához szükséges kompetenciák működését és fejlődését is.

Részei

A dokumentum elején szükséges rögzíteni a megtartott tanóra(k) adatait (dátum, helyszín, osztály, téma, helye a tanmenetben). Az óraterv/modulterv – a portfólió többi eleméhez hasonlóan – folyamatba ágyazott dokumentum. Minthogy a (tanári) kompetencia fejlődése és változása dinamikus és lezáratlan folyamat, ezért a dokumentum ennek a folyamatnak egy részét tudja bemutatni. A bemutatás és értékelés a reflektív tanári attitűd működésének terepe: nemcsak az a fontos, hogy mi történt az adott órá(ko)n, sokkal inkább az, hogy a tanárjelölt mindezt hogyan értelmezi, hogyan értékeli, mit tart belőle fontosnak, továbbgondolandónak. A bemutatás során részletesen ki kell térni az órá(k) tervezésének szempontjaira és a megtartott órá(k) tapasztalatainak értékelésére, valamint a tapasztalatokból levonható további célok megfogalmazására. Nem szükséges a teljes folyamatot azonos részletességgel értelmezni és bemutatni. Jó, hogyha a jelölt kiválaszt egy-egy kérdést, problémát és annak részletesebb elemzésére fókuszál. A teljes óraterv/modulterv a mellékletben is helyet kaphat. Az óratervben/modultervben feltétlenül jelenjen meg áttekinthetően a tanári- és a tanulói oldal (tevékenységek, feladatok) külön.

(1) A tervezés

A portfólió ezen elemében a jelölt bemutatja, hogy a tervezés során milyen pedagógiai és szaktárgyi szempontokat érvényesített és hogyan. A tantárgyi és fejlesztési célokon túl feltétlenül figyelembe kell venni a tervezés során a tanulócsoporthoz sajátosságait (életkori és társas jellemzőket). Amennyiben a jelölt érvényesítette az inklúzió, az integráció vagy a differenciálás elveit, akkor térjen ki rá, hogy pontosan hogyan. Meg kell jelenítenie a tanulói tervezés és a tanulási folyamat nyomon követésének, a saját tanulás ellenőrzésének és értékelésének lehetőségeit, szempontjait és eszközeit is, az értékelés formáira már a tervezéskor érdemes gondolni.

A tanóra(k) céljai között – a jelenlegi jogszabályi háttérrel összhangban – a tanulói kompetencia-fejlesztésnek hangsúlyosan meg kell jelennie. A jelölt az adott tanóra/modul típusától függően dönthet, hogy a tanulói kompetencia mely elemét jelöli ki mint elsődlegesen fejlesztendő elemet (ismeret, képesség, attitűd), és indokolnia kell döntését. A tanóra(k)

céljainak értelmező bemutatásából feltétlenül ki kell derülnie, hogy az adott tanóra(k)nak melyek a szaktárgyi és pedagógiai céljai, illetve hogy ezek hogyan viszonyulnak a neveléstudományi és szaktárgyi-tudományos kontextushoz. (Pl. adott célhoz miért pont ezt vagy azt a munkaformát választotta; a tananyagból miért pont ezt a kérdést/témát tárgyalta részletesebben; mely tanítási célhoz milyen eszközöket vett igénybe, és miért pont azokat, stb.). A tervezés voltaképpen döntések sorozata. A portfólióban ne csak a döntések eredményei, hanem azok indoklásai is kerüljenek bemutatásra; a döntések indoklásában szerencsés a szakirodalom megerősítő használata.

(2) A tanóra/modul értelmező bemutatása

A dokumentumban nem szükséges az egész tanóra menetét részletekbe menően ismertetni (ez helyet kaphat a portfólió mellékletében). Hasznosabb, hogyha a jelölt kiválasztja az óra/modul egy-egy részletét, amit fontosnak és elemzésre érdemesnek tart, és azokra reflektál a szakirodalmi háttér és a tanári kompetenciák vonatkozásában. Ez lehet bármilyen neveléstudományi kérdés, probléma; vagy a szaktárgyhoz kötődő kérdés is.

A bemutatás során mindenképp jelöljön ki egy-egy tanulói kompetenciát, és mutassa be, hogy azokat hogyan fejlesztette, térjen ki arra, hogy a fejlesztési folyamat sikeres volt-e (miért? honnan tudjuk?) vagy esetleg valami miatt sikertelen (miért? hogyan kellett volna másképp?). A tanulói kompetencia-fejlesztés értelmező bemutatása világosan különüljön el saját tanári kompetenciáinak bemutatásától. Az általános tanulói kompetenciákon túl jelöljön ki speciális, a szaktárgyhoz kötődő fejlesztési kívánt tanulói kompetenciá(ka)t is.

Nem elvárás, hogy a tanóra/modul tökéletesen tervezett és sikeres legyen. Sokkal informatívabb lehet, hogy a tanárjelölt mit kezd saját tervezési hibáival vagy a tanítás során fellépő problémákkal, akadályokkal. Hogyan reagál az esetleges kudarcra, és a reflexióban hogyan értékeli saját munkáját? Milyen problémamegoldó stratégiákat alkalmazott, miért és milyen források alapján? Mit tesz további fejlődése érdekében, hogyan építi önművelését saját tapasztalataira? Nem kell tökéletes órá(ka)t bemutatni, de a reflexióban tudományosan korrektnek és alaposnak, tudatosnak kell lenni.

Nincsenek előírt tanulásszervezési módszerek (pl. kooperatív, drámapedagógia, moderátoriskola (Nissen – Iden 1999)...stb.), az viszont elvárható, hogy a jelölt adott céljainak megfelelő munkaformát válasszon, és indokolja döntését (vagy: ha elhibázta a munkaforma megválasztását, akkor a reflexióban térjen ki erre a kérdésre). A választott folyamattervezési modell feleljen meg a mögötte álló tanuláseméletnek (pl. konstruktivista tanulásemélethez illeszkedik az RJR-modell, lásd pl. Bárdossy és mtsai 2002, vagy a Universal Design for Learning Framework, lásd Hall és mtsai 2012).

Az adott tanóra(ka)t a jelöltnek neveléstudományi és szaktudományos kontextusba kell helyeznie (pl. hivatkozni kell a választott didaktikai, pedagógiai módszerek szakirodalmára, a tanóra tanuláseméleti hátterére; szaktudományos szempontból indokolnia kell, hogy a tananyagban hová helyezi a hangsúlyokat és miért; mutassa be a téma releváns szakirodalmi

kérdéseit, és hogy ez hogyan jelent meg az óra tervezésében; nevezze meg a felkészülés és a reflektálás szakirodalmi forrásait).

(3) Reflexió

Reflexió alatt azt értjük, hogy a jelölt neveléstudományi és szaktudományi pozícióból tekint munkájára és úgy értelmezi, értékeli azt, illetve, hogy tanári tevékenységét a 8 tanári kompetencia fejlődése, fejlesztése felől tervezi, folytatja és értékeli. A tanóra bemutatásának legfontosabb része a megtartott órá(k)ra való tanári reflektálás. A jelölt itt értékeli a tervezés és az óra lebonyolítása közben hozott döntéseit és választásait. Értelmezi és kontextusba ágyazza a tanítási folyamatot. Kijelöli a további célokat, a felmerülő kérdéseknek utána néz a szakirodalomban. A reflexiónak nem kell elválnia a tanóra bemutatásától, nem kell, hogy külön rész legyen, az óratervvvel szervesen egybefonódva is megjelenhet.

Formája, műfaja

Az óraterveknek több sémája is ismert, bevett formátumnak tekinthető. A portfólióban nincs kötelező óratervi séma, a jelölt bármilyen formátumot választhat az óraterv felépítéséhez. A 3. mellékletben található óratervi sémák csak javaslatok (lásd 6.3. Óratervminták); a tanárjelölt mindig saját aktuális céljainak megfelelően válasszon (vagy dolgozzon ki) óraterv-formátumot. A lényeg, hogy az adott óratervből pontosan derüljön ki, hogy az adott tanórán mikor mi történik és miért, milyen célból. Milyen munkaformák és eszközök segítik a tanulást és hogyan, hogy alakul az időbeosztás? Indokolja, hogy a bemutatott órá(k)hoz miért a választott/kidolgozott sémát tartja leginkább illeszkedőnek!

Mivel a reflexiók a tanóra(k) bármely részéhez kapcsolódhatnak (a tervezés szempontjaihoz, az órá(k) egyes lépéseire vagy utólagosak is lehetnek), ezért jó megoldásnak tartjuk, hogyha a reflexiók megjegyzések beékelődnek az óraterv(ek)be. Például a reflexiók kettéosztott napló formájában szerepelhetnek a tanóra(k) egyes elemei mellett: így könnyen áttekinthető, hogy az egyes megjegyzések a tanórai tervezés mely lépését elemzik, értékelik. Jó megoldás lehet az is, hogyha a reflexió tipográfiailag egyértelműen elkülönül az óratervtől, és annak menetébe ágyazódik. Természetesen bármilyen formátum jó lehet, amennyiben áttekinthető, egyértelmű és az adott dolgozat kérdéseire és problémafelvetéseire illeszkedik.

Az óraterv vagy modulterv reflektáló bemutatása szintén tudományos írásműnek minősül, ezért a tudományos írásműtől elvárt kritériumoknak kell megfelelnie mind a hivatkozások formájában mind nyelvi–stilisztikus regiszterében.

3.3. A szabadon választható dokumentumok

A portfólió második nagy egysége a szabadon választható dokumentumok blokkja. A jelölt 3 szabadon választható dokumentummal igazolja tanári kompetenciáinak meglétét. Ezen portfólió elem kötelező részei:

- a dokumentum adatainak rögzítése (mikor, kikkel, milyen célból készült),
- maga a dokumentum,

- reflexió,
- felhasznált szakirodalom.

(Ezeknek a kötelező elemeknek a sorrendje nem kötött, lásd még a 2.3. A reflexió c. fejezetet)

A dokumentumok változatos műfajúak lehetnek. Az alábbi lista csupán javaslat, a hallgató egyénileg döntheti el, milyen műfajokat választ, akár az itt felsoroltakon kívül. A szabadon választható dokumentumok lehetséges műfajai:

- *tanulmány*
- *szakfordítás*
- *konferencia-beszámoló*
- *recenzió*
- *esettanulmány*
- *hospitálási napló*
- *reflektált csoportprofil, szociometria (az órák, tanítási egységek tanulói csoportjának bemutatása)*
- *különböző mérések ismertetése, eredményeinek elemzése és visszacsatolás a tanítási folyamatra.*
- *tananyagfejlesztés, módszertani fejlesztés dokumentációja (pl. feladatlap, játék, érettségi tétel stb.)*
- *tehetséggondozó műhely munkájáról, tanulmányi versenyekről való beszámoló*
- *egyéni fejlesztő foglalkozások, szakkörök terve*
- *iskolán kívüli foglalkozások (színház, projekt nap, kirándulás, ünnepség, múzeumi óra, könyvtári foglalkozás, táboroztatás) terve, beszámolója*
- *osztályfőnöki tevékenységekről való beszámoló (pl. szülői értekezletek)*
- *tankönyv- vagy tantervelemzés*
- *stb.*

Az elvárások mind terjedelmi, mind formai szempontból a műfajhoz igazodnak. Javasoljuk a hallgatónak, hogy a műfaji sajátosságoknak is nézzen utána a szakirodalomban, ott szerzett ismereteit kamatoztassa a megírás közben, és tüntesse fel a portfólió elemhez tartozó bibliográfiában. Minden esetben elvárás azonban az objektív stílus és a szakirodalom-használat.

Ahogy a pályakép reflexióban is szóba került, ismét hangsúlyozzuk: a hallgató minden olyan dokumentumot választhat, amelyet a pályája szempontjából fontosnak tart, így nem csak az egyetemhez vagy a tanítási gyakorlatokhoz köthető tapasztalatokat rögzítheti. Mivel a portfólió a hallgató szakmai fejlődéséről szól, nem a képzésnek magának, hanem ennek a folyamatnak a reflexiója. Konkrét példával élve: nem ütközik akadályba, hogy az a tanárjelölt, aki középiskolai tanári képzésre jár, olyan nyári tábort szervezzen, amelyen alsós kisgyermek is részt vesznek. A táborról készült dokumentáció éppen ezért megfelelő portfólió elem. Ugyancsak megfelelő szabadon választott dokumentum egy drámapedagógiai foglalkozás terve akkor is, ha a hallgató jelen képzéssel nem szerez drámapedagógusi végzettséget, viszont rendelkezik más intézményben szerzett szakirányú képzettséggel.

(Mindamellett javasoljuk minden hallgatónak, hogy ismerkedjen meg a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 3. mellékletével, amely pontosan rögzíti a nevelési-oktatási intézményekben pedagógus-munkakörben alkalmazottak végzettségi és szakképzettségi követelményeit).

Szintén nem előírás, hogy a hallgató minden dokumentuma önálló munka eredménye legyen. A portfólióba másokkal kooperációban készült munka is kerülhet, természetesen a szerzőség pontos feltüntetésével.

Javasoljuk, hogy a dokumentumok bemutatása a saját kompetenciaháló értelmezésében történjen, azaz a dokumentumokból kirajzolódjon a szerző tanári portréja. Ez jelentheti bizonyos tanári vagy tanulói kompetenciák, illetve didaktikai, módszertani, szakdidaktikai témák, jelenségek kiemelését problémaközpontú megközelítést alkalmazva, a hallgató egyéni érdeklődésének megfelelően. A kiemelés természetesen nem jelenti a többi tanári kompetencia elhanyagolását, pusztán az egyénre jellemző hangsúlyok kijelölését. A dokumentumok ilyen problémacentrikus bemutatása nem kötelező, ugyanakkor érettebb, reflektáltabb benyomást kelt, ezért mindenképpen érdemes elgondolkodnia a tanárjelöltnek azon, melyek voltak a legfontosabb, rá jellemző szakmai sikerek és kihívások eddigi pályáján.

Vizsgáljuk meg ezt egy konkrét példán! Tegyük fel, hogy a tanárjelölt a gyakorlat során azt tapasztalja, hogy bár óráit sikerül a releváns szempontokat figyelembe véve megterveznie (saját és a mentortanár belátása szerint is), a megvalósítás mégis problémákba ütközik fegyelmi problémák miatt. Ebben az esetben a tanárjelöltnek érdemes elgondolkodnia azon, hogy mi áll a fegyelmezetlenség hátterében. Biztosan jól ismeri a tanított csoport csoportközi viszonyait? Ha igen, megfelelő tanári kommunikációs technikákat használt? Ha igen, a csoportnak és a célnak megfelelőek a használt módszerek? Ha igen, a korosztálynak megfelelő tartalmakat adott át? Más tanároknál is fellép a probléma vagy csak nála?...stb. A tanárjelölt leírhatja, hogy sejtései szerint a motiváció hiánya állhat a probléma hátterében, és szerinte a tananyag maga nem motiváló a diákok számára, hiszen azt tapasztalta, hogy a szakközépiskolás fiúktól távol áll az ókori görög dráma világa. Hogy a megoldáshoz közelebb jusson, elsőként kettéosztott naplóban értelmez egy motivációról szóló tanulmányt, ezzel szaktárgyi tudását is igazolja. Hipotézisének igazolására egy kérdőívet is készít, amit kitöltet a tanulókkal, és értékeli az eredményeket. Erről számol be a második szabadon választott dokumentumban. A harmadik dokumentumban pedig az eredmények ismeretében a mentortanárral és az osztályban tanító más tanárokkal és tanárjelöltekkel közreműködve olyan tantárgyközi projektet állít össze, amely az ókori ember gondolkodását közelebb hozza a mai gyerekekhez. Mindehhez felhasználja a motivációról szóló ismeretei mellett szaktárgyi és módszertani tudását, és együttműködik szakmája képviselőivel.

Szintén nem kötelező tematikus koherenciát érvényesíteni az egyes dokumentumok között, de sokszor előnyös lehet, hogyha a portfólió egy olyan téma köré épül, amely sajátos arculatot ad a szövegnek és szerzőjének is. Lehet ez szaktárgyi-, nevelélméleti vagy bármilyen olyan téma, amely a jelölt gyakorlata során tervszerűen vagy véletlenszerűen meghatározó volt. (Például egy, az Olimpia évében készült portfólió mindegyik eleme ezt a témát járta körül.)

A szabadon választható dokumentumok megírásához ajánlott általános szakirodalom: az íráskészség egyetemi színvonalú fejlesztéséhez Hamp Gábor és Blaskó Ágnes könyvét ajánljuk (Hamp, Blaskó 2007), illetve Havasréti József tankönyvét (Havasréti 2006).

A szövegalkotás formai, hivatkozási szabályait tartalmazó dokumentum a Magyar Pedagógia című folyóirat segédlete <http://www.magyarpedagogia.hu/?pid=50>.

3.4. A portfólió mellékletei

A portfólióban leírtak megvalósulását igazoló dokumentumok a mellékletekben kapnak helyet. Hogy pontosan milyen módon szerepeljenek a dokumentumok, az a tanárjelölt egyéni döntése. Javasoljuk azonban, hogy a korábban megírt és értékelt dokumentumról szóló oktatói igazolást is csatolja a hallgató a mellékletbe, ezáltal megkönnyíti a témavezető és az opponens munkáját is. A mellékletbe kerülhetnek az óraterv megvalósulását igazoló releváns dokumentumok (ha szükséges, fényképek az óra produktumairól, tanulói reflexiókról, feladatlapok, eszközök illetve vezetőtanári értékelés). Nem javasoljuk, hogy a hallgató teljesen funkciótlanul, pusztán díszítő céllal helyezzen el fényképeket a portfólió végén.

A szabadon választható dokumentumok megvalósulását igazoló dokumentumok lehetnek fényképek, (tanulói, vezetőtanári és ön)reflexiók, újságcikkek vagy beszámolók a tárgyalt eseményről, szakmai beszámolók, tanulói produktumok, kutatási eredmények táblázatai, grafikonok, statisztikák. A melléklet terjedelme kötetlen, nem számít bele a portfólió leütés számába.

4. Javaslát a portfólió megvédésére a záróvizsgán

Javasoljuk, hogy a védésre készülve a jelölt önmaga számára tisztázza, hogy mi a célja a portfólió bemutatásával. Dönthet úgy, hogy a portfólió koncepcióját és összeállítási szempontjait prezentálja, de kiemelhet egy-egy problémacsoportot vagy portfólió elemet is, és aköré is építheti előadását. Mérlegelje, hogy melyek azok a legfontosabb szempontok, amelyek mentén megragadható saját tanári portréja. Eltekintünk tehát a portfólió egészének részletes bemutatásától, a jelölt előadásában a portfólióhoz kapcsolódó konzulensi és opponensi kérdések megválaszolására helyezze a hangsúlyt. A védés elsősorban nem a monológyszerű prezentálásról szól, hanem lehetőséget ad arra, hogy a konzulensi és opponensi kérdések mentén szakmai dialógus alakuljon ki a résztvevők között.

A prezentálás nem azonos a prezentációs technikák alkalmazásával: nem kötelező a Microsoft Power Point használata. A prezentáció módja illeszkedjen a jelölt aktuális céljaihoz (lehet akár hand out, használhatja a hagyományos vagy a digitális táblát, készíthet Prezit, de az is elképzelhető, hogy a szabad előadást választja a jelölt).

5. Felhasznált irodalom

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika (2002): *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs – Budapest.
http://pedtamop412b.pte.hu/files/tiny_mce/File/KG1.pdf

Deakin Crick, R. (2008). *Pedagogy for citizenship*. In F. Oser & W. Veugelers (szerk.), *Getting involved: Global citizenship development and sources of moral values* (31-55). Rotterdam, Sense Publishers

Falus Iván (2011): *Tanári pályaalkalmasság – kompetenciák – sztenderdek Nemzetközi áttekintés*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger. Online: <http://epednet.ektf.hu/?page=interest>

Gardner, Howard (1996): *The Assessment of Student Learning in the Arts*, In: Boughton, Doug – Eisner, E. W. – Ligtvoet, J. (eds.): *Evaluation and Assessment of Visual Arts Education: International Perspectives*. Teachers College Press, NY, 131–155.

Hall, Tracey E., Anne Meyer és David H. Rose (szerk.) (2012): *Universal Design for Learning in the Classroom: Practical Applications*. Guilford Press

Hamp Gábor, Blaskó Ágnes (2007): *Írás 1.0. Az ötlettől a jól strukturált szövegig*. Typotex Kiadó, Budapest.

Havasréti József (2006): *Tudományos írásmű*. HEFOP Bölcsész Konzorcium, Budapest.

Kotschy Beáta (szerk.) (2011): *A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger-
http://www.epednet.ektf.hu/eredmenyek/a_pedagogussa_valas_es_a_szakmai_fejlodes_sztenderdjei.pdf

- Nagy József (2007): *Kompetencia alapú kritériumorientált pedagógia*. Mozaik Kiadó, Szeged
- Mrázik Julianna (2014): A portfólió dokumentumgyűjtemény vagy reflexiógyűjtemény? Autonómia és felelősség II. - Tanulásközpontú pedagógia – kompetencia alapú pedagógusképzés. Pécsi Tudományegyetem - Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézete, 2014. április 28-29-án; http://kompetenspedagogus.hu/sites/default/files/05-Arato-Ferenc-szerk-Horizontok-pte-btk-ni-2014_0.pdf
- Nahalka István (1997): Konstruktív pedagógia – egy új paradigma a láthatáron I–III. *Iskolakultúra*, 2. szám, 21–33. 3. szám, 22–40. 4. szám, 3–21.
- Nissen, Peter és Uwe Iden (1999): *Moderátoriskola*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Rapos Nóra és Kopp Erika (é.n): *Javaslat az osztatlan tanárképzés gyakorlati rendszerének átgondolására és a jelenlegi gyakorlatok alapelveinek és funkcióinak meghatározására*. <http://www.ppk.elte.hu/wp-content/uploads/2015/04/Javaslat-az-osztatlan-tan%C3%A1rk%C3%A9pz%C3%A9s-gyakorlati-rendszer%C3%A9nek-%C3%A1tgondol%C3%A1s%C3%A1ra-%C3%A9s-a-jelenlegi-gyakorlatok-alapelveinek-%C3%A9s-funkci%C3%B3inak-meghat%C3%A1roz%C3%A1s%C3%A1ra.pdf>
- Rychen, Dominique Simone és Laura Hersch Salganik (szerk.) (2003): *Key competencies for a successful life and a well-functioning society*. Hogrefe & Huber
- Schüttler Tamás (2004): Hogyan lesz a tanári dossziéból pedagógiai módszer? Falus Iván és Kimmel Magdolna A portfólió című könyvéről. *Új Pedagógiai Szemle*. 54. 7-8. sz. 250-251.
- Szivák Judit (2010): *A reflektív gondolkodás fejlesztése*. Géniuszkönyvek, Budapest
- Útmutató a pedagógusok minősítő rendszeréhez (több változat): http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez_v3.pdf
- Rapos Nóra útmutatója az ELTE honlapján: <http://www.tanarkepzes.elte.hu/tanarkepzes-az-elte-n-6-oldal/a-tanari-szak-zarasa63-oldal/az-ertekelesi-portfolio/hogyan-keszul-a-portfolio/>

6. Mellékletek

6.1. A 8/2013 (I.30) EMMI rendelet 2. számú melléklete (A TANÁRI FELKÉSZÍTÉS KÖVETELMÉNYEI)

kompe- tenciák	ismeretek	képességek	attitűdök
<p>1. a tanuló személyiség- nek fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése</p>	<p>A végzett/szakképzett tanár alapvető pszichológiai, pedagógiai és szociológiai tudással rendelkezik a személyiség sajátosságaira és fejlődésére vonatkozó nézetekről, a szocializációról és a perszonalizációról, a hátrányos helyzetű tanulókról, a személyiségfejlődés zavarairól, a magatartásproblémák okairól, a gyermeknevelés, a tehetséggondozás és az egészségfejlesztés módszereiről. Ismeri a tanulók megismerésének módszereit. Ismeri a szaktárgy által közvetített fogalmak kialakulásának életkori sajátosságait, a tanulók fogalomrendszerének fejlesztésében játszott szerepét. Ismeri a szaktárgy tanítása-tanulása során fejlesztendő speciális kompetenciákat, ezek fejlesztésének és diagnosztikus mérésének módszereit. Tisztában van a szaktárgynak a tanulók személyiségfejlődésében betöltött szerepével, lehetőségeivel.</p>	<p>A végzett tanár a gyermek személyiségfejlődésére vonatkozó elméleti tudása felhasználásával képes a megtapasztalt pedagógiai gyakorlatot, az iskola mindennapi valóságát elemezni. Képes reális képet kialakítani a tanulók világáról, a nevelés és a tanulói személyiség fejlesztésének lehetőségeiről. Képes tapasztalt kollégák, mentorok segítségével a tanulók egyéni szükségleteit figyelembe véve olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek elősegítik a tanulók értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi fejlődését, az egészséges életvitel kialakítását. Képes a szaktárgy speciális összefüggéseivel, fogalmaival kapcsolatos egyéni megértési nehézségek kezelésére. Képes a különböző adottságokkal, képességekkel, illetve előzetes tudással rendelkező tanulók tanulásának, fejlesztésének megfelelő módszerek megválasztására, tervezésére és alkalmazására, a pályaorientáció segítésére. Képes a tehetséges, a nehézségekkel küzdő vagy a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a tantárgyában különleges bánásmódot igénylő tanulókat felismerni, hatékonyan nevelni, oktatni, számukra differenciált bánásmódot nyújtani. Képes a szaktárgyában rejlő személyiségfejlesztési lehetőségeket kihasználni, a tanulók önálló ismeretszerzését támogatni a végzettségének megfelelő korosztály és a felnőttoktatás keretében is. Döntéseiben szakmai önreflexióra és önkorrekcióra képes.</p>	<p>A szakképzett tanár törekszik saját megalapozott pedagógiai nézeteinek megfogalmazására. Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására. Tiszteli a tanulók személyiségét, képes mindenkiben meglátni az értékeket és pozitív érzelmekkel (szeretettel) viszonyulni minden tanítványához. Érzékeny a tanulók problémáira, törekszik az egészséges személyiségfejlesztés feltételeit biztosítani minden tanuló számára.</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
<p>2. a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése</p>	<p>A végzett tanár alapvető tudással rendelkezik a társadalmi és csoportközi folyamatokról, a demokrácia működéséről, az enkulturációról és a multikulturalizmusról. Ismeri a csoport, a csoportfejlődés és a közösségek pszichológiai, szociológiai és kulturális sajátosságait. Ismeri a csoportok és a tanulók társas helyzetére vonatkozó fontosabb feltáró módszereket, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket.</p>	<p>A végzett/szakképzett tanár képes a csoportok, közösségek számára olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek biztosítják a csoport közösséggé fejlődését és egészséges működését. Alkalmazza az együttműködést támogató, motiváló módszereket mind a szaktárgyi oktatás keretében, mind a szabadidős tevékenységek során. Képes a konfliktusok hatékony kezelésére. Segíti a csoporttagok közösség iránti elkötelezettségének kialakulását, a demokratikus társadalomban való felelős, aktív szerepvállalás tanulását, a helyi, nemzeti és egyetemes emberi értékek elfogadását. Képes értelmezni és a tanulók érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a tanulók esélyeit, iskolai, illetve iskolán kívüli életét. Képes hozzájárulni az iskolai és osztálytermi toleráns, nyitott légkör megteremtéséhez.</p>	<p>A szakképzett tanár elkötelezett az alapvető demokratikus értékek iránt, szociális érzékenység, segítőkészség jellemzi. Előítéletektől mentesen végzi tanári munkáját, igyekszik az inklúzió szemléletét magáévá tenni. Elkötelezett a nemzeti értékek és azonosságtudat iránt, nyitott a demokratikus gondolkodásra és magatartásra nevelés, valamint a környezettudatosság iránt. Az iskola világában tudatosan törekszik az értékek sokféleségének elfogadására, nyitott mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására, különös tekintettel az etnikumokra és nemzetiségekre. Belátja, hogy a konfliktusok is a közösségi élethez tartozhatnak. Törekszik a fiatalok világáról minél több ismeretet szerezni, tiszteli különbözőségeiket és jogait. Folyamatosan együttműködik a szülőkkel.</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
<p>3. szakmódszer-tani és a szaktárgyi tudás alkalmazása</p>	<p>A végzett tanár rendelkezik az információszerzéshez, az információk feldolgozásához, értelmezéséhez és elrendezéséhez szükséges alapvető (szövegértési, logikai, informatikai) felkészültséggel. Ismeri az általa tanított tudományág, szakterület (műveltségi terület, művészeti terület) ismeretelméleti alapjait, megismerési sajátosságait, logikáját és terminológiáját, valamint kapcsolatát más tudományokkal, tantárgyakkal, műveltségterületekkel. Ismeri a különböző tudásterületek közötti összefüggéseket és képes a különböző tudományterületi, szaktárgyi tartalmak integrációjára. Ismeri a szakmódszertan hazai és nemzetközi eredményeit, szakirodalmát, aktuális kérdéseit. Ismeri az adott szakterület társadalomban betöltött szerepét, a szaktárgy tanításának céljait, feladatait, a tanulók személyiségfejlődésének és gondolkodásfejlesztésének segítségével. Ismeri a szaktárgy tantervét, tantervi és vizsgakövetelményeit, valamint a tantárgy tanulási sajátosságait, megismerési módszereit,</p>	<p>A szakképzett tanár szakmai témában képes szakszerűen kifejezni magát mind szóban, mind írásban. Képes a szaktudományi, továbbá az általános pedagógiai-pszichológiai képzésben tanult módszerek, eljárások szaktárgyi alkalmazására, a különböző tudásterületek közötti összefüggések, kapcsolódások, átfedések és egymásra hatások felismerésére, a szaktárgyi integráció megvalósítására. Képes a szaktárgyának megfelelő tudományterületeken a fogalmak, elméletek és tények közötti összefüggések megteremtésére, közvetítésére. Képes szaktudományi, szakmódszertani, szaktárgyi, tanuláselméleti és tantervi tudásának hatékony integrálására. Képes az alkotó információ- és könyvtárhasználatra és az információ-kommunikációs technológia használatára. Képes a szaktantárgy tanításának-tanulásának tanórán és iskolán kívüli lehetőségeit megvalósítani különböző színtereken. Képes a szaktárgyak során fejlesztett kompetenciák más műveltségterületeken is fejlődést generáló szinergikus hatásainak tervezésére, kihasználására. Szaktárgyi felkészültségével kapcsolatban önreflexióra és önkorrekcióna képes.</p>	<p>A végzett tanár elkötelezett a tanulók tudásának és tanulási képességeinek folyamatos fejlesztése iránt. Reálisan ítéli meg szaktárgya oktatásban betöltött szerepét. Törekszik az aktív együttműködésre a szaktárgy, valamint más szaktárgyak tanáraival. Tudatosan él a transzferhatás kihasználásának lehetőségeivel. Nyitott a megismerés, illetve a tapasztalatszerzés iránt, törekszik a tanulók megismerési és alkotási vágyának, önművelési igényeinek a felébresztésére és fenntartására.</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
	<p>tananyagstruktúráját, illetve belső logikáját. Ismeri a szaktárgy tanítása-tanulása során felhasználható nyomtatott és nem nyomtatott információforrásokat, az azokról való tájékozódás lehetőségeit, a digitális tankönyveket, taneszközöket, tanulásszervezési módokat, fontosabb módszereket, tanítási és tanulási stratégiákat.</p>		

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdők
<p>4. a pedagógiai folyamat tervezése</p>	<p>A végzett tanár ismeri a pedagógiai tevékenységet meghatározó dokumentumokat, tantervfajtaát, tantervtípusokat, átlátja ezeknek az oktatás tartalmi szabályozásában betöltött szerepét. Ismeri a tervezéshez szükséges információk forrását. Ismeri a szaktárgy tanításának jogszabályi háttérét, tanterveit, vizsgakövetelményeit. Ismeri a tananyagkiválasztás és a rendszerezés szaktudományi, pedagógiai-pszichológiai, továbbá szakmódszertani szempontjait, az erről megfogalmazott tudományos eredményeket. Ismeri és érti a nevelés és tanítás összefüggéseit. A tanításban is képes a Nemzeti alaptanterv fejlesztési területei nevelési céljainak érvényesítésére.</p>	<p>A szakképzett tanár a tervezés során rendszerszemléletű megközelítésre képes. Az iskola pedagógiai programja, a tanulói személyiség fejlesztésére vonatkozó tantervi célkitűzések, a tanulók életkora, az elsajátítandó tudás sajátosságai, a rendelkezésre álló taneszközök és a pedagógiai környezet közötti összhang megteremtésével képes pedagógiai munkájának megtervezésére (tanmenet, tematikus terv, óraterv, folyamatterv). Képes a tanulási-tanítási stratégia meghatározására, a tananyag feldolgozásához a pedagógiai céloknak és a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő oktatási folyamat meghatározására, hatékony módszerek, szervezési formák, eszközök kiválasztására a végzettségének megfelelő korosztály, illetve a felnőttoktatás keretében is. Képes a tanítandó tananyag súlypontjait, felépítését, közvetítésének logikáját a tantervi előírásokkal és a pedagógiai célokkal összhangban az adott tanulócsoporthoz igazítani. Képes a szaktárgya tanulás-tanítása során felhasználható nyomtatott és digitális tankönyveket, taneszközöket, egyéb tanulási forrásokat kritikusan elemezni, a konkrét céloknak megfelelően kiválasztani (különös tekintettel az információ-kommunikációs technológiára). Képes a célokhoz és az adott szituációhoz alkalmazkodva kreatívan, különböző megoldásokban gondolkodni, tudatos döntést hozni. Képes a szaktárgy tanórán és iskolán kívüli tanulásának tervezésére a végzettségének megfelelő korosztály, valamint a felnőttoktatás keretében is. A pedagógiai folyamatok tervezésével kapcsolatban szakmai önreflexióra, illetve önkorrekcóra képes.</p>	<p>A szakképzett tanár fontosnak tartja az alapos felkészülést, tervezést és a rugalmas megvalósítást. A tervezés során együttműködik a kollégákkal és a tanulókkal, kész figyelembe venni az adott tanulócsoporthoz sajátosságait (motiváltság, előzetes tudás, képességek, szociális felkészültség).</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
<p>5. a tanulás támogatása, szervezése és irányítása</p>	<p>A végzett tanár ismeri az általános pedagógiai-pszichológiai képzésben tanult módszerek, eljárások szaktárgyi alkalmazásának speciális szempontjait, lehetőségeit. Ismeri a szaktantárgy tanítása-tanulása során kialakítandó speciális kompetenciák fejlesztésének módszereit. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a különböző motiváció-elméletekről, a tanulási motiváció felismerésének és fejlesztésének módszereiről. Rendelkezik a tanulóközponú tanulási környezet fizikai, emocionális, társas, tanulási sajátosságainak, feltételeinek megteremtéséhez szükséges ismeretekkel. Ismeri a különböző tanulási környezetek tanulási eredményességre gyakorolt hatásait. Ismeri a szaktantárgy tanításának-tanulásának tanórán és iskolán kívüli lehetőségeit, színtereit. Tájékozott a differenciális pedagógia, az adaptív tanulásszervezés, a nevelési-oktatási stratégiák, módszerek kiválasztásának és alkalmazásának kérdéseiben. Ismeri az egész életen át tartó tanulásra felkészítés jelentőségét.</p>	<p>A szakképzett tanár képes a különböző céloknak megfelelő, átgondolt stratégiákhoz a motivációt, a differenciálást, a tanulói aktivitást biztosító, a tanulók gondolkodási, problémamegoldási és együttműködési képességének fejlesztését segítő módszerek, szervezési formák kiválasztására, illetve megvalósítására. Képes nyugodt, biztonságos és az eredményes tanulást támogató tanulási környezet megszervezésére. Képes az érdeklődés, a figyelem folyamatos fenntartására, a tanulási nehézségek felismerésére a végzettségének megfelelő korosztály és a felnőttoktatás keretében is. Képes a szaktárgy speciális összefüggéseivel, fogalmaival kapcsolatos megértési nehézségek felismerésére és kezelésére. Képes a hagyományos és az információ-kommunikációs technikákra épülő eszközök, digitális tananyagok hatékony, szakszerű alkalmazására. Képes az egész életen át tartó tanulás képességrendszerének megalapozására, technikáinak gyakoroltatására.</p>	<p>A végzett tanár fontosnak tartja a tanulás és tanítás folyamatainak tudatosodását, az önszabályozó tanulás támogatásához szükséges tudás és képesség megszerzését, a tanulási képességek fejlesztését, továbbá nyitott az egész életen át tartó tanulásra. Elismeri, hogy a megfelelő tanulási légkör megteremtéséhez figyelembe kell venni a tanulók sajátos igényeit, ötleteit, kezdeményezéseit. Törekszik a tanulókkal való együttműködés megvalósítására a tanulási folyamat hatékonyságának érdekében. Törekszik az életkori, egyéni és csoport sajátosságoknak megfelelő, aktivitást, interaktivitást, differenciálást elősegítő tanulási-tanítási stratégiák, módszerek alkalmazására. Törekszik a tanulók tanórai, tanórán kívüli és iskolán kívüli tevékenységének összehangolására, az egész életen át tartó tanulóssal</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
			kapcsolatos pozitív attitűdök kialakítására.
<p>6. a pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése</p>	<p>A végzett tanárnak szakszerű tudása van az értékelés funkcióról, folyamatáról, formáiról és módszereiről. Tisztában van alapvető értékelési és mérésmethodikai szabályokkal, összefüggésekkel. Ismeri a szaktantárgy tanítása-tanulása során elsajátított ismeretek és fejlesztendő kompetenciák mérésére, értékelésére alkalmas sajátos módszereket, eszközöket.</p>	<p>A szakképzett tanár képes az értékelés különböző céljainak és szintjeinek megfelelő értékelési formák, módszerek meghatározására, az értékelés eredményeinek felhasználására. Az értékelés során képes figyelembe venni az értékelés hatásait a pedagógiai folyamat szabályozására, a tanulók személyiségfejlődésére és önértékelésére. Képes elősegíteni a tanulók reális önértékelését és alkalmazni a tanulók önbecsülését támogató ellenőrzési módszereket. Az értékelés során képes figyelembe venni a differenciálás, individualizálás szempontjait. Képes céljainak megfelelően az értékelés eszközeinek megválasztására vagy önálló eszközök elkészítésére. Képes az országos, illetve a helyi mérési eredmények értelmezésére.</p>	<p>Reálisan ítéli meg a pedagógus szerepét a fejlesztő értékelés folyamatában. Elkötelezett a tanulást támogató értékelés mellett.</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
<p>7. kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás</p>	<p>A végzett tanár ismeri az osztálytermi kommunikáció sajátosságait. Tájékozott a szülőkkel és a pedagógiai munkáját segítő különféle szakemberekkel, szakmai intézményekkel való együttműködés módjairól. Ismeri a pedagógusszerepre vonatkozó pszichológiai, szociológiai és pedagógiai elméleteket, a szereppel kapcsolatos különböző elvárásokat. Ismeri a pedagógus szakma jogi és etikai szabályait, normáit. Ismeretekkel rendelkezik a reflektív gondolkodás szerepéről a szakmai fejlődésben, a továbbképzés lehetőségeiről, a lelki egészség megőrzésének elméleti és gyakorlati módszereiről. Tájékozott a szakterületéhez és tanári hivatásához kötődő információs forrásokról, szervezetekről.</p>	<p>A szakképzett tanár képes a tanulókkal a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésére, az együttműködési elvek és formák közös kialakítására, elfogadtatására. Szakmai szituációkban képes szakszerű, közérthető, nyílt és hiteles kommunikációra diákokkal, szülőkkel, a szaktárgyainak megfelelő szakterületek képviselőivel, az iskolai és iskolán kívüli munkatársakkal a partnerek életkorának, kultúrájának megfelelően. Képes felismerni, értelmezni kommunikációs nehézségeit és ezen a téren önmagát fejleszteni. Képes pedagógiai tapasztalatai és nézetei reflektív értelmezésére, elemzésére, értékelésére. Képes meghatározni saját szakmai szerepvállalását. Pedagógiai munkájában felmerülő problémákhoz képes adekvát szakirodalmat keresni, felhasználni. Jól tájékozódik a pedagógiai és szaktárgyi szakirodalomban, képes elemezni, értelmezni e területek kutatási, fejlesztési eredményeit, tisztában van a pedagógiai kutatás, fejlesztés, valamint innováció sajátosságaival. Képes egyszerűbb kutatási módszerek használatára.</p>	<p>A végzett tanár pedagógiai helyzetekben képes együttműködésre, kölcsönösségre, asszertivitásra, segítő kommunikációra. Nyitott arra, hogy a konfliktushelyzetek, problémák feltárása illetve megoldása érdekében szakmai segítséget kérjen és elfogadjon. Kész együttműködni a szaktárgy, valamint más szaktárgyak tanáraival. Kész részt vállalni a szaktárggyal kapcsolatos fejlesztési, innovációs tevékenységben. Betartja a pedagógus pálya jogi és etikai normáit. Törekszik önismeretének, saját személyiségének fejlesztésére, testi-lelki egészségének megőrzésére, és ehhez nyitott a környezet visszajelzéseinek felhasználására. Figyelemmel kíséri saját tevékenységének másokra gyakorolt hatását, s reflektív módon törekszik tevékenységének javítására, szakmai felkészültségének folyamatos fejlesztésére.</p>

kompe- tenciák	ismeretek	kéességek	attitűdök
			Szakmai műveltségét nem tekinti állandónak, kész a folyamatos szaktudományi, szakmódszertani és neveléstudományi megújulásra. Nyitott a pedagógiai tevékenységére vonatkozó építő kritikára.
8. autonómia és felelősségvállalás	A végzett tanár önállóan képes szakmája, a szaktárgyainak tanításával-tanulásirányításával kapcsolatos átfogó, megalapozó szakmai kérdések átgondolására és az ide vonatkozó források alapján megfelelő válaszok kidolgozására. A szakmáját és a szaktárgyainak megfelelő tudományterületeket megalapozó nézeteket felelősséggel vállalja. Együttműködés és felelősségvállalás jellemzi szakmájával, szakterületével, illetve azok képviselőivel kapcsolatban. A végzett tanár jelentős mértékű önállósággal rendelkezik szakmája átfogó és speciális kérdéseinek felvetésében, kidolgozásában, szakmai nézetek képviseletében, indoklásában. Felelősséggel vállalja a kezdeményező szerepét a szakmai együttműködés kialakítására. Egyenrangú partner a szakmai kooperációban. Végiggondolja és képviseli az adott szakterület etikai kérdéseit.		

6.2. További ajánlott irodalom a portfólió elkészítéséhez

Allyn and Bacon, Boston. - Darling-Hammond, L. & Snyder, J. (2000): Authentic Assessment of Teaching in Context. Teaching and Teacher Education, vol. 16. 525-545.

Anka Ágnes, Dr. Baráth Tibor, Cseh Györgyi, Fekete Béla, Fetzner Mónika, Haiderné Végh Zsuzsanna,

Arter, J. A. és mtsai (1995): Portfolios for Assessment and Instruction. ERIC Digest.

Barton, J. & Collins, A. (1993): Portfolios in Teacher Education. Journal of Teacher Education, 44/3, 200-210.

Bessenyei Tünde (2013): Az e-portfólió szerepe a pedagógus-életpályamodellben. In: *Modern Iskola*. 7. 4. sz. <http://moderniskola.hu/cikk/e-portfolio-szerepe-pedagogus-eletpalyamodellben> (20131203)

Cambell, D. & Melenyzer, B. & Nettles, D. & Wyman, R. jr. (2000): Portfolio and Performance Assessment in Teacher Education.

Cilliers, Francois J, (2012): The Pre-assessment Learning Effects of Consequential Assessment. Maastricht.

Dávid Mária (2011 szerk.): A tanári pályalkalmasság megítélésének módszerei. . Eszterházy Károly Főiskola, Eger. <http://epednet.ektf.hu/?page=interest>

Dudás Anna (2010): Elektronikus portfólió az ének-zene tanárok képzésében. In: *Parlando. Zenepedagógiai folyóirat*. 2010. 52. 5. sz. 53-55.

Estefánné Varga Magdolna (2011 szerk.): *Megújuló tananyagtartalmak, módszerek a kompetenciaalapú tanárképzésben*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger. online: <http://epednet.ektf.hu/?page=interest>

Eszterházy Károly Főiskola (2010?): e-Portfólió. In: <http://eportfolio.ektf.hu/> (20131203)

Falus Iván és Kimmel Magdolna (2003): A portfólió. Budapest, Gondolat Kiadói Kör, ELTE, BTK, Neveléstudományi Intézet.

Falus Iván és Kimmel Magdolna (2009): *A portfólió*. 2. bőv. kiad. Gondolat Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Intézet, Budapest. (Oktatás-módszertani kiskönyvtár; 1.)

Gál Sándor, Hanák Zsuzsanna és Keresztény István (2012): A portfólió tanárképzésben történő alkalmazásának lehetősége egy vizsgálat tükrében. In: *Módszertani Közlemények*. 52. 5. sz. 29-39.

Gerő Ildikó (2008): Életpálya-portfólió. In: Szalai Piroska, Varga Zsolt és Gajda Mária (szerk.): *Tudástőke konferenciák. A Perfekt-Power Kft. és a LifeLong Learning Magyarország Alapítvány konferenciasorozata az egész életen át tartó tanulásról*. Perfekt-Power Kft., Budapest. 95-99.

Gösi Lilla (2013): A pedagógusportfólió. In: *Új Köznevelés*. 69. 9.sz. 3-5.

(RaDar) Gyors, költséghatékony, profil alapú munkaerő kiválasztási és fejlesztési rendszer:
<http://kompetenciavizsgalat.hu/>

Hanák Zsuzsanna (2010): A portfólió tanárképzésben és a közoktatásban történő alkalmazásának lehetőségei egy vizsgálat tükrében. In: *Pedagógusképzés*. 8. 2-3. sz. 101-110.

Heuer, L. (2000): *The Homeschooler's Guide to Portfolios and transcripts*. IDG Books Worldwide, Foster City. –

Hollósi Hajnalka Zsuzsanna és Szabó Antal (2013?): *Tanári portfólió*.

In: http://www.nyf.hu/bgytk/sites/www.nyf.hu.bgytk/files/docs/06_tanari_portfolio.pdf (20131203)

Hollósi Hajnalka Zsuzsanna és Szabó Antal: *Tanári portfólió*.

http://www.nyf.hu/pkk/sites/www.nyf.hu.pkk/files/tanarkepzo_anyagok/tanari_mesterkepzes/osszef_szakm_gyak/06_tanari_portfolio.pdf (letöltés: 2012.01.05.)

Kimmel Magdolna (2013): *A pedagógiai e-portfólió. Pedagógus-életpályamodell*. TÁMOP 3.1.5/12 -2012 -0001 Pedagógusképzés támogatása.

In: http://moderniskola.hu/sites/default/files/field/image/tanevnyito2013/prezik/a_pedagogiai_e-portfolio_kimmel_magdolna.pdf (20131203)

Kis-Tóth Lajos és Komló Csaba (2008): Az elektronikus oktatási portfólió a gyakorlatban.

In: *Pedagógusképzés*. 6. 3. sz. 63-77.

Kotschy Beáta (2011, szerk.): *A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei*.

Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

In: http://www.epednet.ektf.hu/eredmenyek/a_pedagogussa_valas_es_a_szakmai_fejlodes_sztenderdjej.pdf (20131206)

Köcséné Szabó Ildikó (2011): A tanárrá válás folyamatának néhány kognitív tényezője. In: N. Tóth Ágnes (szerk.) *Változó professzió, változó tanárképzés*. Savaria University Press, 141-147. - Munkacsoport javaslatai a tanárképzés utolsó, gyakorlati félévével kapcsolatos szakmai és gyakorlati kérdésekről. (letöltés: 2012.01.05.) –

Magyarország Kormánya (2013): *Tanévkezdő kiadvány kiegészítése a pedagógusok előmeneteli rendszerére vonatkozó szabályozásra vonatkozó tájékoztatóval*. In:

<http://bit.ly/1x8pmzv> (20131203)

Marij Veugelers - Wijnand Aalderink (2004) *Electronic portfolio in the Netherlands*. Utrecht. online: <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/documentation/doc/netherlands>

Mrázik Julianna – Kocsis Mihály – Imre Anna: *Megközelítési módok a tanári kompetenciák leírásához*. In: Sági Matild és Kocsis Mihály (szerk.: 2012): *Pedagógusok a pályán*. OFI, Budapest. 61-77. http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/pedagogusok_a_palyan.pdf

Mrázik Julianna (2010): *Az ePortfólió mint tananyag és mint módszer a tanári mesterképzésben*. II. Oktatás-Informatika Konferencia. Tanulmánykötet. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 162-165.

Mrázik Julianna (2011) Az ePortfólió, mint tananyag és módszer. Digitális tananyag. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs.

<http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/eportfolio/start.html>

Nagy Regina (2013): A pedagógus e-portfólió informatikai támogatása. In: *Új Köznevelés*. 69. 9.sz. 6-7.

Oktatási Hivatal (2013): A pedagógus-életpályát támogató környezet. In: *ÉletPÁLYAutak – beszámoló a TÁMOP-3.1.5 kiemelt uniós projekt konferenciájáról*. http://www.oktatas.hu/koznevelés/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/projekthirek/eletpalyautak_konferencia_beszamolo/5_szekcio/?printMode=true (20131203)

Papp Gyula - Vágvölgyi Csaba (2009): Az elektronikus portfólió. In: *Oktatás-Informatika*. 1. 1. sz. 24.

Petry Annamária (2013): *A tanári e-portfólió gyakorlati megvalósítása*. In: Oktatási Hivatal http://www.oktatas.hu/koznevelés/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/projekthirek/nyitokonferencia_beszamolo/5_szekcio/5_3_petry (20131203)

Prof. dr. Halász Gábor, Juhász Szilvia, Kígyós Tamás, Szabó Gyözőné, Harry Wolbers; (2009): RaDAr – iránytű a sikerhez. Készült a Szakiskolai fejlesztési program Mérés-értékelés fejlesztési terület keretében. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest. Online: <http://bit.ly/1BWjHeL>

Sediviné Balassa Ildikó (2004): Az informatikai kompetenciák mérése portfólió módszerrel és elektronikus értékeléssel. In: *Iskolakultúra*. 14. 12.

Tanári kompetenciák az NymE tanárképzésének értelmezése szerint.

<http://pszk.nyme.hu/pedagogus-mesterkepzes-oesszefuegg-gyakorlata> (letöltés: 2012.01.05.) - Tanári reflexió. <http://pszk.nyme.hu/pedagogus-mesterkepzes-oesszefuegg-gyakorlata> (letöltés: 2012.01.05.)

Jogszabályok

8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről

2013. évi CXXXVII. törvény A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról. In: Magyar Közlöny. 143.sz.- 66434-66438.

326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet az életpálya bevezetéséről és a pedagógusok foglalkoztatásáról. In: *Complex Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye*.

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300326.KOR (20131203)

346/2013. (IX. 30.) Korm. rendelet A pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet, valamint a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól szóló 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról. In: Magyar Közlöny. 160.sz.- 68007-68015.

Összeállította: Mrázik Julianna, 2015. március 20.

6.3. Óratervminták

6.3.1. PTE BTK NTI Nevelés- és Oktatáselméleti Tanszék által összeállított sablonok (Arató Ferenc fejlesztése 2011)

Az alábbiakban bemutatott táblázatok egy logikára fűzik fel a hospitálási megfigyeléseket segítő táblázatokat és a saját óravázlatok, témavázlatok tervezését segítő táblázatokat.

A táblázatok egyes oszlopait az alábbiakban mutatjuk be:

Célok: Szükségesnek látszik, hogy a hallgató, leendő pedagógus tisztában legyen az általa megfigyelt/tervezett gyakorlati lépések pontos céljával, s azokat rögzíteni is tudja. Akár egy megfigyelés/hospitálás során, akár saját tervezése során. A cél oszlop mellé beilleszthető egy *kompetencia* fejlécű oszlop, amelyben az adott lépésben/lépésekben fejlesztendő kompetenciát/kompetencia-területet is megjelölheti a hallgató.

Lépések: Fontos, hogy a hallgató egy-egy pedagógiai eljárást, módszertani fogást, tanulásszervezési struktúrát lépésekre tudjon bontani, lépésenként felismerni, lejegyezni, s a későbbiekben ugyanígy lépésenként/instrukciónként megtervezni, leírni, s a gyakorlatban kivitelezni.

Idő: Az időtervezés a lépésekhez kapcsolódóan pernyi pontosságúvá finomodhat a megfigyelések, a gyakorlat során, különösen akkor, ha sikerül már a hospitáláskor, illetve a saját gyakorlat tervezésekor, percekben megadott időmegfigyelést/időtervezést elérni táblázataink segítségével a hallgatónál.

Eszköz: Az eszközök számbavétele a hospitálás/tervezés során segíti a hallgatót abban, hogy a megfigyelt óra gördülékenységének eszközökre épülő hátterét megfigyelje, tervezése során az eszközök pontos megtervezésével megteremtse.

Tanári tevékenység: A hospitálás során itt rögzítheti azokat a kifejezett és konkrét tanári tevékenységeket, amelyek a lépéseken végigvezetik a tanulásban résztvevőket. Leírhatja, hogy milyen konkrét tevékenységeket kell a tanárnak az egyes lépések során végrehajtania a pedagógiai gyakorlat kivitelezése során, milyen konkrét instrukciókat ad például a tanár. A saját tevékenységének megtervezésekor ebben az esetben már nem lesz idegen számára, hogy konkrét tanári tevékenységeket tervezzen, s így nem érzi majd elveszettnek magát, akár egy új módszertani elem kipróbálása során sem.

Szakmai szűrőszempontok: valamilyen konkrét szakmai/módszertani kidolgozott megfigyelési szempontsor beiktatása a hospitálás/tervezés során itt a példában a *kooperatív alapelvek* közül négy, a további táblázatokban a *kéttanáros modell*, a *projektpedagógia*, a *tevékenységközpontú/többszörös intelligenciára* épülő módszertanok, valamint a *multikulturális oktatás/interkulturális nevelés*, vagy pl. a *differenciálás* szűrője kerülhet be a megfigyelési/tervezési táblába. Fontos, hogy ezeknek kidolgozott szempontoknak kell lenniük, hogy itt csak pipálni, vagy kihúzni, esetleg kérdőjellel jelölni kelljen.

Reflexióim: A hospitálás során a megfigyelték, a tanultak és a tervezendő tevékenységek hármass összevetése során keletkező reflexiókat lehet, akár lépésenként rögzíteni, a tervezés és megvalósítás során, pedig a tervezett/megvalósult tevékenységek összevetéséből származó reflexiókat, a kettéosztott napló módszerének megfelelően

<p>Szükségesnek látszik, hogy a hallgató, leendő pedagógus tisztában legyen az általa megfigyelt/tervezett gyakorlati lépések pontos céljával, s azokat rögzíteni is tudja. Akár egy megfigyelés/hospitálás során, akár saját tervezése során. A cél oszlop mellé beilleszthető egy <i>kompetencia</i> fejlécű oszlop, amelyben az adott lépésben/lépésekben fejlesztendő kompetenciát/kompetencia-területet is megjelölheti a hallgató.</p>	<p>Fontos, hogy a hallgató egy-egy pedagógiai eljárást, módszertani fogást, tanulásszervezési struktúrát lépésekre tudjon bontani, lépésenként felismerni, lejegyezni, s a későbbiekben ugyanígy lépésenként/instrukciónként megtervezni, leírni, s a gyakorlatban kivitelezni.</p>	<p>Az időtervezés a lépésekhez kapcsolódóan pernyi pontosságúvá finomodhat a megfigyelések, a gyakorlat során, különösen akkor, ha sikerül már a hospitáláskor, illetve a saját gyakorlat tervezésekor, percekben megadott időmegfigyelést/időtervezést elérni táblázataink segítségével a hallgatónál.</p>	<p>Az eszközök számbavétele a hospitálás/tervezés során segíti a hallgatót abban, hogy a megfigyelt óra gördülékenységén ek eszközökre épülő háttérét megfigyelje, tervezése során az eszközök pontos megtervezésével megteremtse.</p>	<p>A hospitálás során itt rögzítheti azokat a kifejezett és konkrét tanári tevékenységeket, amelyek a lépéseken végigvezetik a tanulásban résztvevőket. Leírhatja, hogy milyen konkrét tevékenységeket kell a tanárnak az egyes lépések során végrehajtania a pedagógiai gyakorlat kivitelezése során, milyen konkrét instrukciókat ad például a tanár. A saját tevékenységének megtervezésekor ebben az esetben már nem lesz idegen számára, hogy konkrét tanári tevékenységeket tervezzen, s így nem érzi majd elveszettnek magát, akár egy új módszertani elem kipróbálása során sem.</p>	<p>valamilyen konkrét szakmai/módszertani kidolgozott megfigyelési szempontsor beiktatása a hospitálás/tervezés során itt a példában a kooperatív alapelvek közül négy, a további táblázatokban a <i>kéttanáros modell</i>, a <i>projektpedagógia</i>, a <i>tevékenységközpontú/többszörös intelligenciára</i> épülő módszertanok, valamint a <i>multikulturális oktatás/interkulturális nevelés</i>, vagy pl. a <i>differenciálás</i> szűrője kerülhet be a megfigyelési/tervezési táblába. Fontos, hogy ezeknek kidolgozott szempontoknak kell lenniük, hogy itt csak pipálni, vagy kihúzni, esetleg kérdőjellel jelölni kelljen.</p>				<p>A hospitálás során a megfigyeltek, a tanultak és a tervezendő tevékenységek hármas összevetése során keletkező reflexiókat lehet, akár lépésenként rögzíteni, a tervezés és megvalósítás során, pedig a tervezett/megvalósult tevékenységek összevetéséből származó reflexiókat, a kettéosztott napló módszerének megfelelően.</p>
<p>cél</p>	<p>Lépések</p>	<p>idő (perc)</p>	<p>eszköz</p>	<p>tanári tevékenység</p>	<p>Szakmai szűrőszempontok</p>				<p>Reflexióim</p>
					<p>=</p>	<p> </p>	<p>1</p>	<p>□</p>	

cél	Lépések	idő (perc)	eszköz	szakmai szűrőszempontok: kéttanáros modell		Reflexióim
				tanári tevékenység 1.	tanári tevékenység 2.	

6.3.2. A pedagógus portfólióban használt óratervek

Óraterv – „A” változat

A pedagógus neve:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Osztály:

Az óra témája:

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra didaktikai feladatai:

Tantárgyi kapcsolatok:

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Dátum:

Időkeret	A tanulók tevékenysége	A pedagógus tevékenysége	Célok és feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	Megjegyzések

A melléklet lehetséges tartalma:

- a kiosztandó feladatok, feladatlapok a tanulóknak szánt formátumban;
- az óratervben megadott, nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése;
- az órán felhasznált szövegek, képek a forrás pontos megnevezésével;
- az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szókártyák);
- a táblakép;
- a kivetítendő diák képe;
- a feladatok megoldása.

Óraterv – „B” változat

A pedagógus neve:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Osztály:

Az óra témája:

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

.....

Az óra didaktikai feladatai:

Tantárgyi kapcsolatok:

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Dátum:

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	

A melléklet lehetséges tartalma:

- a kiosztandó feladatok, feladatlapok a tanulóknak szánt formátumban;
- az óratervben megadott, nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése;
- az órán felhasznált szövegek, képek a forrás pontos megnevezésével;
- az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szókétyák);
- a táblakép;
- a kivetítendő diák képe;
- a feladatok megoldása.

6.3.3. A Kritikai gondolkodás fejlesztése c. könyvben szereplő óraterv

Az óraterv készítője: Tantárgy: Évfolyam: Az óra/modul címe (szerző, mű, téma): Tervezett óraszám:	
A tervezés megfontolásai (témaválasztás, módszertani megfontolások bemutatása, indoklása):	
AZ ÓRA ELŐTT	
Motiváció	
Miért értékes ez az óra?	
Hogyan illeszkedik abba, amit korábban tanítottam, és ahhoz, amit ezt követően fogok tanítani?	
Milyen lehetőségeket rejt az óra a kritikai gondolkodás, a kompetenciafejlesztés szempontjából?	
Célok	
Milyen információkat keresünk és dolgozunk fel (diák-diák-tanár)?	
Mihez fognak kezdeni a diákok ezzel a tudással?	

Előfeltételek	
Milyen tudásanyaggal (ismeretekkel, készségekkel és képességekkel kell rendelkeznie a diáknak ahhoz, hogy sikeresen tanuljon ebből az órából?	
Értékelés	
Mi bizonyítja majd, hogy a diák tanult az órából?	
Segédanyagok és időbeosztás	
Hogyan fogom a segédanyagokat és az időt a feladatokhoz rendelni?	
Munkaforma	
Hogyan rendezem csoportba a diákokat a tanuláshoz?	

AZ ÓRÁN	
Ráhangolódás	
Hogyan vezetem rá a diákot a tanulással kapcsolatos célok és kérdések megfogalmazására, saját előzetes tudásának megvizsgálására, hogyan keltem fel kíváncsiságukat, segítem összpontosításukat?	
Jelentésteremtés	
Miként fognak a diákok a téma feltárásába?	

(milyen tanulói tevékenységeket tervezek a megértés, értelmezés, jelentésteremtés érdekében?)	
Miként ellenőrzik majd, hogy megértették a tanulási tartalmat?	
Reflektálás	
Mire tudja használni a diák a tanultakat?	
Milyen irányítást kapott ahhoz, hogy a későbbiekben felkészült legyen az új tudás megfontolására, a fennmaradó kérdések megválaszolására?	
Milyen következtetésekhez kell eljutnunk az óra végére?	
AZ ÓRA UTÁN	
Kiterjesztés: Milyen további tanulás irányába vezet ez az óra? Mit tegyen a diák az óra befejezése után?	
Az óratervezés folyamatában szerzett tapasztalataim, tanulságok önmagam számára:	

6.3.4. Az Árkádia projektben használt óratervek (www.arkadia.pt.e.hu)

A modul témája, célja:

Fejleszthető kompetenciák:

Személyes	Szociális	Kognitív

Célcsoport:

Javasolt óraszám:

Előfeltétel-tudás:

Információk a felhasználó tanároknak: (tanári oldal, lépésenként, feladatonként lebontva a pontos instrukciókkal, munkaformákkal, módszertani eljárásokkal és eszközökkel; a kettéosztott napló jobb oldalán a tervezés pontosítása, a várt megoldások és nehézségek, tanári reflexiók)

	Megjegyzések	Lehetséges megoldás(ok)
Ráhangelődés		
1.		

...		
-----	--	--

Jelentésteremtés		

Reflektálás		

Eszközigény:

Felhasznált irodalom:

Modulterv – tanulói oldal (tanulói oldal, lépésenként, feladatonként lebontva a pontos instrukciókkal, munkaformákkal, módszertani eljárásokkal és eszközökkel)

A modul témája, célja:

Ráhangolódás

1. feladat ...

Jelentésteremtés

x. feladat

Reflektálás

... feladat

6.3.5. A testnevelés szakosok által használt óraterv mintával

Óraterv

Helye:

Ideje:

Osztály:

Létszám:

Tanít:

Az óra anyaga:

1) Páros labdás gyakorlatok

- 2).....
 3).....

Az óra célja és feladata:

- 1) Különböző dobásformák gyakorlása. Biztos labda átvételre és átadásra törekvés.
- 2)
- 3) Játékigény kielégítése
- 4)

Szükséges szerek:

- 7 db kézilabda
- 7 db jelzőszalag

Időbeosztás:

1) Rendtartó intézkedések	1 perc
2) Célkítűzés	1 perc
3) Páros labdás gyakorlatok	13 perc
4) Felugrásos kapura lövés gyakorlás	15perc
5) Játék	14 perc
6) Értékelés	1 perc
Összesen:	45 perc

Időkeret	Cél	Tartalom	Módszer	Reflexió